

XVIII – конце XX веков (численность, размещение, этнический состав». Автори цієї праці наводять дані, згідно з якими влада Російської імперії нібито постійно дбала про збільшення кількості корінного татарського населення Криму. При цьому, замовчуються факти вимушеної та примусової еміграції кримських татар унаслідок економічних та соціальних утисків. Саме за рахунок цього автори обґрунтовують нібито історичні права Росії на Крим.

Після анексії території АРК Голова Державної Думи Російської Федерації С. Нарішкін зробив заяву про необхідність «ретельного вивчення правової історії Криму». Саме після цього побачили світ праці відомого російського історика права В. Томсінова, серед яких – «Крымское право», «Украинский кризис и метаморфозы современной геополитики» та ряд інших. Зокрема, рішення російської влади щодо нібито незаконності передачі Кримської області зі складу РРФСР до складу УРСР у 1954 р. В. Томсінов прокоментував так: з даного питання прийнято закон про внесення змін до Конституції СРСР, а відповідно до чинної на той час Конституції СРСР 1936 р. з цих питань Верховна Рада СРСР мала приймати рішення (а тому, за логікою автора, прийнятий документ повинен був називатися не «закон», а «рішення»). Як бачимо, аргументи відверто сфабриковані дослідником.

Наприкінці 2016 р. Інститутом російської історії Російської академії наук було видано збірник статей «Крым: проблемы истории». Значну частину статей цього збірника присвячено не стільки питанням історії розвитку власної кримської державності, скільки включенню території Кримського ханства до складу Російської імперії та перебуванню в її складі. У такий спосіб умовах інформаційного протиборства з Україною вкотре зроблено спробу виправдати факт анексії території АРК, у тому числі перед світовим співтовариством.

Таким чином, історичні дослідження російських науковців щодо Криму виступають підґрунтям політики Російської Федерації щодо анексії та інкорпорації цієї території. Вбачається, що такі дослідження можуть становити загрозу національній безпеці України. Тому вітчизняній науковій громадськості необхідно проводити їх ретельний аналіз.

**Студент 1-го курсу факультету № 2
НАВС**

Іванов Ярослав Юрійович РЕЛІГІЙНІ НОРМИ ЯК ПОЗИТИВНА ФОРМА ВПЛИВУ НА СУЧАСНЕ ЗАКОНОДАВСТВО

На сучасному етапі розвитку, Україна переживає процес національного відродження, повернення до реалізації ідеї розбудови національної правової системи із урахуванням традиційних витоків права. Майже поза увагою вчених-правників залишаються форми впливу релігійних норм на правоутворення, недостатньо повно вивчено природу релігійного права. Отже, необхідна активізація зусиль щодо визначення зв'язку права з духовним розвитком українського суспільства. Це зумовлює необхідність проведення дослідження впливу релігійних норм на систему соціально-правового регулювання суспільних відносин.

Релігійні норми постають як загальносоціальні регулятори, засоби досягнення соціального спокою у суспільстві. Релігійна воля, що міститься у релігійних нормах, офіційно затверджується та забезпечується, відповідає вимогам нормативності. І. В. Міма робить висновок, що загальновизнані релігійні цінності втілюються у принципах права та релігійних нормах, у релігійній та правовій ідеології, у релігійній та правовій системах; вони можуть використовуватись як критерій оцінки позитивного права.

Зрозуміти зміст релігійних норм дозволяє аналіз Біблії. Сфера санкціонування релігійних норм торкається переважно фундаментальних галузей права (кримінального і кримінально-процесуального, цивільного й цивільно-процесуального, частково адміністративного), активне формування яких розпочинається з виникненням первісних форм політичної влади в суспільстві.

Санкціонування релігійних норм відбувається у 2-х напрямках. По-перше, у правову дійсність переносяться норми, спрямовані безпосередньо на упорядкування відносин між індивідами та вирішення конфліктних ситуацій між ними. Наприклад, Старий Завіт виступає свого

роду стародавнім прообразом кримінального кодексу, що містить перелік злочинів і покарань за них. Старозавітні норми «практично в повному обсязі увійшли у систему сучасного кримінального права». До подібних норм можна віднести заборону вбивства (Втор., 5:17), спричинення тілесних ушкоджень (Вих., 21:24), викрадення людини (Вих., 20:16), зґвалтування (Втор., 22:25-27), крадіжки (Втор., 5:19), лжесвідчення (Втор., 19:18), хабарництва (Вих., 23:8), винесення завідомо неправосудного вироку (Лев., 19:15) та ін. У Кримінально-процесуальному кодексі України передбачено, що «правосуддя здійснюється на засадах рівності громадян перед законом і судом не залежно від походження, соціального і майнового стану... та інших обставин». Таке положення раніше знаходить своє закріплення й у Біблії: «Не зроби кривди в суді: не будеш потурати особі вбогого, і не будеш підлещуватися до особи вельможного, – за правдою суди ближнього свого!» (Левит. 19:15). Наступною формою релігійного впливу є підтримання або заперечення певних правових за змістом відносин. У притчах Ісуса Христа констатується (і не засуджується) наявність таких правових інститутів, як право власності, оренда, управління майном за довіреністю, купівля продаж, судові процедури тощо.

Релігійні догми здійснюють ідеологічний вплив на право. Наприклад, однією з основ християнського віровчення є закладений у Новому Завіті принцип ненависті до гріха й любові до грішника, виражений у словах нагірної проповіді Ісуса Христа: «Любіть ворогів ваших, благословляйте тих, хто вас проклинає, творіть благо тим, хто вас ненавидить, і моліться за тих, хто вас кривдить і гонить» (Матв., 5:44). Даний принцип зобов'язує не стільки карати грішника, скільки створити умови для його перевиховання, «повернення до Бога». Це зумовлює прагнення християнських країн (у більшості випадків реалізоване) скасувати смертну кару, орієнтованість їх правових систем, насамперед, на виховну і превентивну функції покарання та пов'язані з цим інститути умовно-дострокового звільнення, обставин, що пом'якшують вину й покарання.

Релігійний підтекст у змісті норм права простежується, також, у неприпустимості зворотної сили закону: «гріх не ставиться в провину, коли немає Закону» (Рим. 5:13); звертається увага, що треба використовувати лише чинне законодавство: «Я не пізнав гріха, як тільки через Закон», – «де ж немає Закону, немає й переступу» (Рим. 4:15). Ці приписи збереглись до сьогодні майже незмінними. Наприклад, у ст. 58 Конституції України, ст. 5 Кримінального кодексу України. Сутність цих норм полягає у тому, що «закон, який встановлює кару за діяння або посилює покарання, зворотної сили не має». Саме такі норми перевірені часом, вічні та вагомі для людини, найбільш глибоко сприяють реалізації їх прав.

Таким чином, релігійні норми, ідеї та принципи знайшли своє закріплення та відображення у нормативно-правових актах України, чим підтверджує вплив релігійних норм на право, визначаючи його релігійний матеріальний зміст та наявність релігійних витоків національної правової системи. Релігійні норми містять також важливі моральні цінності, що можуть бути використані у розробці концепції праворозуміння.

Список використаних джерел:

1. Міма І. В. Релігійні норми та їх місце в системі соціально-правового регулювання суспільних відносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.01 «теорія та історія держави і права; історія політичних і правових учень» / І. В. Міма – К., 2008. – 20 с.
2. Вовк Д. Співвідношення права і релігії у християнській правовій традиції: етап постсекуляризації // Вісник Академії правових наук України : збірник наукових праць / Президія Академії правових наук України. – Харків, 2010. – № 4 (63). – С. 58-67.

**Науковий співробітник відділу з охорони інтелектуальної власності
Національної бібліотеки України
ім. В. І. Вернадського
Іванова Майя Вікторівна**